

נר שמואל

לע"נ ר' שמואל ב"ר יצחק זצ"ל

לשבת קדש פרשת צו תשע"ו

שו"ת סיכום הדף היומי

מייל: n101@okmail.co.il פקס: 03-5709307 ניתן לקבל כל יום לתיבת מייל או לפקס.

קידושין - ט"ו

1. לתנא קמא ישנם דינים שנאמרו במכרוהו בי"ד אך הכתוב מיעטם ואינם נוהגים במוכר עצמו, מה הם המיעוטים ומה יענה רבי אלעזר שאינו מחלק?
 - א. לת"ק אינו נמכר ליתר ממש - 'ועבדך' מיעט, ר' אלעזר דרש שזה בא למעט 'ועבדך ולא ליהודש' [שאינו בן], 'ועבדך' שנאמר בהענקה בא לרצות האדון שלא יתקשה לשלחו.
 - ב. לת"ק אינו נרצע כיון ש'ורצע האדון את אָזנו וכו', ור' אלעזר דרש שבא ללמד ג"ש ממצורע שבאזון ימין. ומה שלא נאמר 'אזן' כדי ללמדנו אזנו ולא אזנה. שאין ללמוד זאת מ'ואם יאמר העבד', כיון שזה נצרך לדין שצריך שיאמר זאת כשהוא עבד.
 - ג. לת"ק אין מעניקין לו - 'תעניק לך'. ור' אלעזר דרש [להו"א, לו - ולא ליהודש]. ונדחה: התורה מכנה אותו שכיר שפעולתו ליהודשיו] לו ולא לבעל חובו, ואין עושים שיעבודא דר' נתן בהענקה לבעל חובו של העבד, ות"ק כלל אינו סובר את דינו של רבי נתן.
 - ד. לת"ק אין רבו מוסר לו שפחה כנענית - 'אם אדוניו יתן לו אשה', ור' אלעזר דרש 'לו' - בעל כרחו. ואין ללמוד זאת מ'כי משנה שכר שכיר' שעובד בין ביום ובין בלילה ע"י שפחה כנענית [שאינו לפרש כפשוטו כיון שנאמר 'כי טוב לו עמך'] כיון שמשם הו"א דווקא מדעתו.
2. ושב אל משפחתו וגו' - שיוצא לחירות ביובל, באיזה עבד מדובר?
 - א. אין לפרש במוכר עצמו - שהרי כבר אמור.
 - ב. אין לפרש בנרצע - שהרי כבר נאמר 'ושבתם איש אל אחוזתו' איזהו דבר שנוהג באיש ואין נוהג באשה? הוי אומר: זו רציעה.
 - ג. אלא במכרוהו ב"ד שתים ושלוש שנים לפני היובל, שהיובל מוציאו [רצו לומר שמוכח שתנא זו אינו דורש שכיר שכיר, ונדחה שהוצרך הפסוק שלא נאמר שמכרוהו ב"ד שעבר איסור נקנסהו].
3. מה הטעם שהוצרכו לפסוק גם בנרצע וגם במכרוהו בי"ד שיוצאים ביובל?

בנרצע שכבר הגיע זמנו בעבר הו"א שנקנסו, ובמכרוהו ב"ד שעוד לא עבד שש הו"א שלא יצא. הטעם שבנרצע הוצרכו לשני פסוקים - מלעולם הו"א ממש. ומשבתם הו"א שאם עבד שש שנים אחר היציאה, יצא מיד.
4. נאמר לגבי עברי הנמכר לעכו"ם 'ואם לא יגאל באלה' מה דורשים מ'באלה'?
 - א. רבי - באלה הוא נגאל היינו פדיון הקרובים, ואין נגאל בשש [ולא דורשים ק"ו מנמכר לישראל שאין בו פדיון קרובים]. אין להוכיח שמכך שרבי סובר שאין בישראל גאולת קרובים משמע שאינו דורש 'שכיר שכיר', כיון שדווקא כאן הו"א 'יגאלנו', לזה - ולא לאחר.
 - ב. ר' יוסי הגלילי - באלה, קרובים - יוצא לשחרור גמור, בפדיון שאר כל אדם - יוצא לשעבוד אצל הפודה.
 - ג. רבי עקיבא - באלה - לשעבוד, בשאר כל אדם - לשחרור. [ומ"מ ריה"ג ור"ע חולקים על רבי וסוברים שנמכר לגוי כן יוצא אחר שש].
5. מה שורש מחלוקתם של רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא?
 - א. לריה"ג: באלה אלא באחר - ויצא. ולר"ע: אלא באלה - ויצא. וקשה על ריה"ג שהרי לא נאמר אלא באלה.
 - ב. או דודו או בן דודו יגאלנו - זה גאולת קרובים, או השיגה ידו - זה גאולת עצמו, ונגאל - זו גאולת אחרים: ריה"ג סבר: מקרא נדרש לפניו, כמו שגאולת עצמו לשחרור כך גאולת קרובים. ור"ע סבר: נדרש לאחריו, כשם שגאולת עצמו לשחרור, כך גאולת אחרים. ודחו ביאור זה: [א"כ באלה למה לי וכו']
 - ג. אלא נחלקו בסברא ריה"ג סבר: מסתבר שגאולת אחרים לשיעבוד, כיון שאם זה לשחרור, ימנעו מלפדותו. ור"ע סבר: מסתבר שגאולת קרובים לשיעבוד, כיון שאם זה לשחרור ילך בכל יום וימכור עצמו.
6. רבי חלק עליהם וסבר שבין גאולת קרובים ובין גאולת אחרים שניהם לשחרור. מה טעמו?

מקרא נדרש בין לפניו ובין לאחריו. ומהפסוק ויצא בשנת היובל דרש, שאף אם האדון הגוי נתון למרות של יהודים, אם לא פדו ממנו בכסף יעבוד על היובל.